

Í hesi greinarøð, sum er í 10 pørtum, skriva vísindafólk á Fróðskaparsetri Føroya um evni, tey granska í. Hesaferð skrivar Knud Simonsen.

FRÓÐSKAPARSETUR
FØROYA

VITAN & VÍSINDI

KNUD SIMONSEN

Dr. Scient., lektari í havfrøði
Náttúruvísindadeildin

KENNIR TÚ BOTNIN?

NÝGGJ **BOTNKORT** VÍSA, AT **HAVBOTNURIN** MANGA STAÐNI ER **ØÐRVÍSI** ENN GOMLU **KORTINI** HAVA GIVIÐ OKKUM EINA **FATAN** AV – EITT NÚ ER **GUTTAGRYNNAN** EIN RYGGUR, OG KANSKA MUGU VIT **BROYTA** HUGSAN UM **SEINASTU ÍSTÍÐ**. NÝGGJU **KORTINI** ER ÚRSLIT AV **ÁRALANGARI** DÁTUINNSAVNAN VIÐ M.Ø. **RANNSÓKNARSKIPINUM** MAGNUSI HEINASYNI

Botndátur frá ymsum keldum hava í nøkur ár verið nýttar til at framleiða botnkortini, sum eru ein grunnleggjandi partur av arbeiðinum á Náttúruvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum við at teldusimulera sjóvarfalsrákið og alduviðurskiftini á landgrunninum. Hesi kortini geva áhugaverda og nýggja vitan um havbotnin kring oyggjarnar, sum í nøkrum førum víkja frá skúlalærdóminum, men sum eisini kunnu verða við til at lúka altjóða ásetingar um navngevan á havbotninum.

Guttagrynnan er ein ryggur

Nýggju kortini eru í mongum førum munandi neyvari enn tey vanligu sjókortini. Eitt dømi er eitt stórt øki vestanfyri, ið er nevnt Guttagrynnan. At talan ikki er um eina stóra, næstan runda grynnu, sum gomlu kortini vísa, er ikki nøkur nýggjheit fyri útróðrarmenn, sum royna á leiðunum. Heldur er talan um tveir ryggir. Annar gongur vestur úr Trøllhøvda og út í hin rygg, sum liggur í ein norður-suður. Dýpið á leiðini er um 80 m, og stinga ryggirnir einar 15-30 m upp úr botninum.

Fleiri hava ivaleyst hoyrt fiskimenn tosa um, at teir hava roynt norðuri ella vesturi í kantinum. Við nýggju kortunum er ikki trupult at ímynda sær, hvaðani navnið kemur. Næstan allan vegin vesturi frá Skeivabanka og eystur á Fugloyabanka reisir ein

Rannsóknarskipið Magnus Heinason við bryggju. Stórir partur av dátugrundarlagnum undir nýggju botnkortunum er innsavnaður við hesum skipinum.

ryggur seg upp til einar 30 m, áðrenn farið verður út av landgrunninum og niður í djúphavið.

Endurnýtsla av gomlu fiskimiðunum

Á nýggju kortunum eru nógvir kneysar og grynnur. Nógvir av teimum eru – ella rættari vóru – navngivnir við nøvnum á fiskimiðum. Fyrr vóru fiskimiðini og ikki minst ýtini til miðini at rokna sum vinnuloynidómar. Nakað av hesari vitan er fest á blað í miðabókum. Summar eru enn loyniligar, aðrar eru í varðveitslu hjá teimum avvarðandi,

Vaktar og bjargingarskipið Tjaldrið. Dýpdarmáttingar eftir slóðini hjá Tjaldinum í ár 2000 er partur av grundarlagnum undir nýggju botnkortunum.

meðan nakrar fáar eru útgivnar. Í dag finst neyvan útróðrarbátur, sum ikki er útgjörður við GPS og aðrari hátøkniligari navigatiónsútgerð, har miðini eru longd og breidd í einum plottara. Tørvurin at navngeva miðini er ikki longur tann sami. Hóast nakrar miðabøkur eru varðveittar, so kann kortini verða trupult at finna miðini, tí oftani er torført at siga, hvar ýtini eru, og er hesin partur av okkara útróðrarmentan tí í ferð við at hvørva.

Í ST skipanini er ein bólkur, The UN Group of Experts on Geographical Names, sum hevur til endamáls at

stimbra til at brúka neyvari og eintýðug staðarnavn. Seinastu árin er áheitanin víðkað til eisini at umfata havbotnin, serliga nú ið nútímans tøkni ger tað møguligt at kortleggja havbotnin eins væl og lendi á landi. Nýggju kortini gera tað møguligt at vera við til at fylgja komandi altjóða ásetingum og samstundis varðveita og brúka ein part av gomlu útróðrarmentanini.

Nýggj hugsan um seinastu ístíðina?

Eisini sæst ymiskt í hesum nýggju kortunum, sum ikki heilt sampakkar við okkara vanligu fatan av, hvussu oyggjarnar eru skaptar ígjøgnum tíðirnar. Undir seinastu ístíð halda vit, at ein stórir partur av landinum var fjaldur undir tjúkkum ísi, sum spakuliga flutti seg út ígjøgnum dalar og sund og út á sjógv. At so hevur verið, í øllum førum í eina tíð, er einki at ivast í. Tað eru fleiri tekin um tað kring landið. Millum tey sjónligastu prógvini eru ísskúraðu hellurnar oman fyri Múlavík á Eiði og beint niðan fyri landsvegin oman fyri Kvívík. At isurin er komin suður ígjøgnum Sundalagið og er farin eystureftir báðumegin Nólsoynna, er helst einki at ivast í. Tað vísa grynnurnar, sum stinga seg eystur úr báðum endunum á Nólsoynni.

Norðanfyri eru týðiligar rennur, sum liggja sum framhald av sundunum

MYND: FVE.FO